संस्कृत

भीष्मस्तवराज

६९८/[illegible] १३०

" Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

श्रीसच्चिदानंदायगुरुमूर्तयेनमः
भीष्मस्तवराजप्रारंभ श्रीराम
जन्मेजयउवाच शरतल्पगतो
भीष्मोभारतानांपितामहः कथ
मुत्सृष्टवान्देहंकंचयोगमधारय
त् १ वैशंपायनउवाच शृणुष्वाव
हितोराजन्शुचिर्भूत्वासमाहितः
भीष्मस्यकुरुशार्दूलदेहोत्सर्गं
महात्मनः २ निवृत्तमात्रेत्वय
नेउत्तरेचदिवाकरे शुक्लपक्षस्य
चाष्टम्यांमाघस्यनैवपार्थिव॥३
विकीर्णंशुरिवादिहोभीष्मःशा

(1A)

रशानैर्वनः शिष्यैःपरमयाभक्त्या
वनोब्राह्मणसत्तमैः ४ व्यासेन
वेदश्रवसानारदेनमहात्मना देव
लेनच्यवनात्स्येननत्वात्मकरूमंतु
ना ५ नयाजैमिनिनावैबगाल
वेनमहात्मना शांडिल्यगौतम
माभ्यांचभारद्वाजेनधीमता ६
एभिश्चान्यैर्मुनिगणैर्महाभागैर्म
हात्मभिः सहद्वादशमपुरस्कारैर्न
म्रंदेवगुरुः ७ भीष्मरक्तपुरष
व्याघ्रकर्मणामनसागिरा शरन
ल्पगतःरुहम्बभदध्यौप्रांजलिःस्थि
नः ८ स्वरेणपुलिनारेनतुषर्वम

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

धुसूदनं वागीश्वरं पद्मनाभं
विष्णुं जिष्णुं जगत्पतिं १ रुतां
जातिः श्रुतिर्भूत्वा वाग्विदां प्रवरः प्र
भुः श्रीकृष्णः परम धर्मात्मा वासुदेव
कथा स्तुवन् १० श्रीकृष्ण उवाच
आदिशाधपिपुः रुद्रं चावनिग
दिषाम्परं तपाव्यासससा श्री
व्या श्रीयतां पुरुषो नमः ११ अ
नाद्यंतं परं ब्रह्मनदेवा ऋषयो विदुः
एकोयं वेद भगवान् ध्याता नानारा
पलो विदुः १२ न देवान्च गंधर्वा
यक्षरक्षो महोरगाः येनजानंति
को ह्येषकुतो वा भगवानिति १३

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(2A)

श्रुतिं स्मृति पदं हंसं तत्पदं परमेष्ठि
नं स्तुत्वा सर्वात्मनात्मानं नं प्रपद्ये
प्रजापतिं १४ यस्मिन्सर्वाणि भू
तानि तिष्ठंति चक्षींषि त्रिगुणभू
तानि सूत्रे मणिगणा इव
१५ यस्मिन्नित्यं तते तंतौ दृढं
स्रगिव तिष्ठति सर्वं सदुत्थितं वि
श्वं विश्वांगे विश्वकर्मणि १६ ह
रिं सहस्रशिरसं सहस्रचरणेक्षणं
प्रजे नारायणं देवं पं विश्वस्य परा
यणं १७ अणीयसामणीयां
सं स्थविष्ठं च स्थवीयसां गरीय
सां गरिष्ठं च श्रेष्ठं च श्रेयसामपि १८

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

यंवाक्येभ्यनुवाक्येषुनिषत्सूपनि
षत्सूच गृणंतिसत्यकर्माणंसत्यंस
त्येनसामभिः १९ चतुर्भिश्चतुरा
त्मानंसत्वस्थंसात्वतांपतिं यंदि
व्यैर्दिव्यमर्चंतिगुह्यैःपरमनामभिः
२० यस्मान्नित्यंतपस्तप्तंयदंगेषुन
तिष्ठति सर्वात्मासर्ववित्सर्वःसर्व
ज्ञःसर्वपावनः २१ यंसुरासुरगं
धर्वाःसिद्धाऋषिमहोरगाः प्रप
न्नानिसमर्चंतिपरमंदुःखभेषजं
२२ यंदेवंदेवकीदेवीवसुदेवाद
जीजनत् भौमस्यब्रह्मणोगु
प्त्यैदीप्तमग्निमिवारणिः २३

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan Mumbai.

(3 A)

पंचकालविधानज्ञा द्वादशाक्षर
चिंतकाः परमभागवता यांतिवि
ष्णोःपरमंपदं २४ यमनन्यो
व्यतीतान्निरात्मानंगतकल्म
षं इष्ट्वांतं स्वायगोविंदयजंसा
त्मन्यवस्थितं २५ पुराणोऽपुरु
षःप्रोक्तोब्रह्मप्रोक्तोयुगादि
षु सर्येसंकर्षणःप्रोक्तःस्तमुपा
स्यमुपास्महे २६ यमेकंबहु
धात्मानंप्रादुर्भूतमधोक्षजं
नान्यभक्ताःक्रियावंतोयजंतेस
र्वकामदं २७ यमाहुर्जगतः

स्त० (५)

कोशं यस्मिन्त्सं निहिताः प्रजाः

यस्मिन्ल्लोकाः स्फुरंतीमे जाले

शाकुनयो यथा २८ ऋतमेका

क्षरं ब्रह्म यत्तत्सदसतः परं अना

दिमध्यपर्यंतं न वेदैव ऋषयो विदुः

२९ अनादिनिधनं देवमात्म ध

योनिं सनातनं अप्रतर्क्यमवि

ज्ञेयं हरिं नारायणं विभुं ३० अ

त्निवायु[illegible]कमणिं अनिलरसूर्या

ग्नितेजसं अतिबुद्धींद्रिया

त्मानं तं प्रपद्ये प्रजापतिं ३१

पंचैरिभ्युस्यकर्तारं जगतस्तस्य

गोपतिं वदंति जगतोध्यक्षम

८

Joint Project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(५A)

क्षरं परमं पदं २२ यं वदंतं ब्रह्म
तत्त्व[illegible]यमग्नौ महाध्वरे यं विप्र
संघा गायंति नस्मै वेदात्मने नमः
२३ । हिरण्यगर्भं यं गर्भमादिनेर्दे
धुना शाने एकदाशधा जन्नेन
स्मै सर्वात्मने नमः २४ मुकुंदे
वानु पितन्नूरूपेण तर्पयस्मने
नयः यत्र राजा द्विजातीनां न
स्मै सोमात्मने नमः २५ हुता
शन मुखे देवान् ध्यायने सकलं
जगत् असि प्रथम गोप्ता च त
स्मै गोप्तात्मने नमः २६ मह
तः स्तमसः पारे पुरुषं ह्यानिनेज

वक्ये[२] / ध्ये (margin)

आ (margin)

स्त॰ (5)

सं यज्ञात्वाम्रूरूमहेन्तिनस्मै ज्ञे
यात्मनेनमः ३७ ऋग्यजुःसाम
धामानंदशार्द्धहविराकृतिं यं
ससतंतुतन्वंतिनस्मैयज्ञात्मने
नमः ३८ चतुर्भिश्चचतुर्भिश्चद्वा
भ्यांपंचभिरेवच हूयतेचपुनर्द्वाभ्यां
तस्मैहोत्रात्मनेनमः ३९ यःस्रु
पर्णेपिजुर्भृताछंदोगात्रस्त्रिवृच्छिराः त्र
रथंतरबृहत्सामनस्मैस्तोत्रात्मनेन
मः ४० यःसरूस्रसमेसत्रेजज्ञेवि
श्वसृजामृषिः हिरण्यपक्षःशकु
नीनस्मैतार्क्ष्यात्मनेनमः ४१
पदांगसंधिपर्वाणंस्वरव्यंजनभु
षणं यमाहुरक्षरंनित्यंनस्मैवागा

"Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai"

(5A)

त्मनेनमः ४२ यश्चिनोति सतां
सेतुं ऋतेनामृतयोनिना धर्मार्थ
व्यवहारांगैस्तस्मै सत्यात्मने नमः
४३ यं पृथक् धर्मचरणाः पृथक्
धर्मफलैषिणः ॥ पृथक् धर्माः समर्चंति
तस्मै धर्मात्मनेनमः ४४ यं नः स
ह्य वैप्रसूयंते ...नं गात्संगादेहिनः उ
न्माद सर्वभूतानां तस्मै कामात्मने
नमः ४५ यं व्यक्तं व्यक्तस्थमव्यक्तं विचि
न्वंति महर्षयः क्षेत्रे क्षेत्रज्ञमासीनं
तस्मै क्षेत्रात्मनेनमः ४६ यं त्रिधा
त्मानमात्मस्थं वृतं षोडशभिर्गुणैः
प्राहुः सप्तदशं सांख्यास्तस्मै सांख्यात्म
नेनमः ४७ योसौ युगसहस्रांतेषु

यंविनिद्रा जितश्वासाः सत्वस्थाः संयतेंद्रियाः ॥
ज्योतिः पश्यंति युंजानास्तस्मै योगात्मनेनमः ॥ ४८

अपुण्यपुण्योपरमे यं पुनर्भवनिर्भयाः ॥ सिध्दाः संन्यासिनो यांति
तस्मै मोक्षात्मने नमः ॥ ४९ ॥ x ९४

स्त्र० (6)

दीप्तार्चिर्विभावसुः संभक्षयंति

(घोरा.)

भूतानि तस्मै भूतात्मने नमः ४८

संभक्षयित्वा सकलं कृत्वा चैकार्ण

वं जगत् बालः स्वपिति यश्चैकस्त

स्मै मायात्मने नमः ४९ सहस्र

शिरसे तस्मै पुरुषाय महात्मने च

तुःसमुद्रपर्यंकयोगनिद्रात्मने नमः

५० यः शेते क्षीरपर्यंके दिव्यना

गविभूषिते फणासहस्ररचिते त

स्मै निद्रात्मने नमः ५१ अजस्य

नाभिमध्यस्थं यस्मिन्विश्वं प्रतिष्ठितं

स्य पुष्करं पुष्कराक्षाय तस्मै ब्रह्मात्म

ने नमः ५२ यस्य केशेषु जीमूतान

द्यः सर्वांगसंधिषु कुक्षौ समुद्रा

[illegible] भविष्यं च [illegible] भवाप्ययः॥ घोराज्ञा सर्वभूतानां

तस्मै [illegible]॥ ५० × ५

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai.

(6A)

त्वारस्तस्मै तोयात्मने नमः ५३
वैद्युतोजाठरश्चैव पावकः शुचिरेव न
दहनः सर्वभूतानां तस्मै वन्ह्यात्मने
नमः ५४ विभज्य पंचधात्मानं वा
युर्भूत्वा शरीरगः चेष्टयत्यंगकर्मा
णि तस्मै वाय्वात्मने नमः ५५ ति
योनिषण्णो भवेद्द्वावौ दिवाभनो य
धिष्ठितः इन्द्राद्यस्य योऽस्त्यान
स्मै इष्टात्मने नमः ५६ यस्मात्स
र्वाः प्रसूयंते सर्गप्रलयविक्रियाः
लीयं यस्मिन्नेव प्रलीयंते तस्मै हेत्वात्मने
नमः ५७ ब्रह्मवक्त्रं भुजौ क्षत्रं कृत्स्न
मूरूदरं विशः पादौ यस्याश्रिताः स्त
स्मै वर्णात्मने नमः ५८ अज्ञानं सर्वे का

मदा

स० (7)

येषु धर्मकामार्थमुद्यतं वैकुंठस्यच
यद्रूपं तस्मै कार्यात्मनेनमः ५८ अ
न्नपाने धनमद्दोररसप्राणविवर्द्धनः
यो धारयति भूतानि तस्मै प्राणात्म
नेनमः ६० विषयेवर्तमानानां जं
तुवैषयिकैर्गुणैः प्राकुर्विषयगो
स्वा = चारं तस्मै भोगात्मनेनमः ६१
ज्वलनार्केंदुताराणां ज्योतिषा
विम्यमूर्तिमान् यस्तेजसा सितेजो
सितस्मै तेजात्मनेनमः ६२ प्रा
णिनां धारणार्थाय अन्नं भुक्ते च
तुर्विधं अंतर्गतः पचत्यन्नं तस्मै
पाकात्मनेनमः ६३ अप्रमेयश्श
८ रीरायं सर्वतो बुद्धिनिस्रुपे अनंता

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

(७A)

याप्रमेयाय तस्मै सर्वात्मने नमः
६४ यस्याग्निरास्यं द्यौर्मूर्धा खं
नाभिश्चरणौ क्षितिः सूर्यश्चक्षु
र्दिशः श्रोत्रे तस्मै भूतात्मने नमः
६५ योगेश्वावर्तनेयोसौमाऽस
र्त्वयनक्षपनैः सर्गप्रलययोःक
र्ता तस्मै कालात्मने नमः ६६
सांख्ये योगे विनिश्चयसाध्यैःप
रमनामभिः यस्य पंज्ञायनेतत्वं न
तस्मै गुह्यात्मने नमः ६७ परस्मा
त्परात्परो यज्ञात्परः सदसतश्च यः
आदिरीशो नादिर्विश्वस्य तस्मै विश्वा
त्मने नमः ६८ पिंगेक्षण संद्य
स्य रूपं रङ्ज्ञानरवायुधं दानवेंद्रांत

Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

स्न॰ (8)

करणेतस्मैध्वशात्मनेनमः ६९
भूतंभव्यंभविष्यश्चभूतानांप्रभुरव्
व्ययः योगजःसर्वभूतानांतस्मैप्र
नात्मनेनमः ७० शंखिनेगदिनेच
क्रशार्ङ्ग॰धन्पीतवाससे वनमालाध
रायैवतस्मैकृष्णात्मनेनमः ७१
कैलासशिखराकारोयश्चंद्रसद्
शःद्युतिः आरभ्यानिछान्महीतं
स्मैशेषात्मनेनमः ७२ आत्म
ज्ञानमिदंज्ञानंज्ञातापंचस्वरच्छि
नः यंज्ञानिनोधिगछंतितस्मैज्ञा
नात्मनेनमः ७३ जटिनेदंडिने
निसुंलंबोदरशरीरिणे कमंडलु
८ निषंगायतस्मैब्रह्मात्मनेनमः

Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai, Joint project of the

(8A)

७४ यस्यां किं नशरीरायस्या
कपस्रोपवीतिने लम्बोदे हृत्कास्थि
तायस्य तस्मै रुद्रात्मने नमः ७५
पंचभूतात्मभूताय भूताधिनिधु
नायच अक्रोधद्रोहमोहाय तस्मै
शांतात्मने नमः ७६ विश्वेशामरु
दीशाय रुद्रादिप्राभिनायच श्रे
वसर्वे सिद्ध साध्याय तस्मै देवात्मने
नमः ७७ नदेवानचगंधर्वानदै
त्यानचदानवाः नाविदुर्यस्य तत्वं
हि तस्मै नतात्मने नमः ७८ यं हि
तत्वं विविन्वंति सूक्ष्मतत्वविदोज
नाः सूक्ष्मतत्वपरं ब्रह्म तस्मै सू

Joint project of the Rajawade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai

स्मात्मने नमः ७९ योसौ हरति
भूता निस्ने ह राग्रादिबंधनैः सर्व
प्रहरणायायि तस्मै मोहात्मने न
मः ८० यस्यात्रेय मुनेः पूर्वं रश्मयः
परमाशिखः प्रसूय गोत्रेषु संभृता
स्तस्मै रश्मात्मने नमः ८१ तारा
मये काल नेमी हत्वा दानवपुंगवं
ददौ राज्यं महेंद्राय तस्मै पाकात्मने
नमः ८२ यः सर्वप्राणिनां देहे साक्षि
भूतो हृदि स्थितः अक्षरं क्षर निर्वाणं
तस्मै क्षात्मने नमः ८३ आदौ म
त्स्येन रूपेण जगतः स्थिति हेतवे उ
द्धार हि यो वेदांस्तस्मै वेदात्मने न
मः ८४ पुनः कूर्म वपुर्भूत्वा अमरना

(9A)

धेनुकेवलं योदधारनवशैलेंद्रंत
स्मैकूर्मात्मनेनमः ८५ वाराहरू
पमाश्रित्यमहींयोनेकपर्वतां उ
ज्जहारैकदंष्ट्रायतस्मैक्रोडात्मनेन
मः ८६ नारसिंहवपुःकृत्वासर्व
लोकभयंकरं हिरण्य[redacted]
तस्मैसिंहात्मनेनमः ८७ वामनं
रूपमास्थायबलिंसंयम्यमायया
त्रिलोकींक्रांतवान्यस्तुतस्मैक्रांता
त्मनेनमः ८८ जमदग्निसुतोभू
त्वारामःशस्त्रभृतांवरः कार्तवीर्यं
जघानाजौतस्मैरामात्मनेनमः
८९ त्रिसप्तकृत्वोयःपृथ्वीनिजघ्ने

कशिपुं भेद्य

"Joint project of the Rajwade Sanshodhan Mandal, Dhule and the Yashwantrao Chavan Pratishthan, Mumbai."

स्त० (10)

समरे रिपून्॥ उत्क्रांत धर्ममर्यादं
तस्मै क्रोधात्मने नमः।९०। रामो दा
शरथिर्भूत्वा सेतुं रुत्वा महोदधौ॥
जघान रावणं संख्ये तस्मै [illegible]त्म रामा
ने नमः॥९१॥ गर्भचोत्पाद्य रोहि
ण्यां धेनुकादीन्महासुरान्। नि
जघ्ने बलभद्राय तस्मै भद्रात्मने न
मः॥९२॥ यो लांगली मुशली श्रीमा
न् नीलांबर परः पुनः॥ रामाय रो
हिणेयाय तस्मै रामात्मने नमः
॥९३॥ वसुदेवसुतः श्रीमान् क्रीउ
ने गोकुले हरिः। कंसस्य च वधार्था
य तस्मै कृष्णात्मने नमः।९४ वसुदे[illegible]

वाच्चयो जातो देवक्यां यदुनंदनः॥ शंखचक्र
गदापाणि। वासुदेवात्मने नमः॥

॥यः क्षयं नीतवान् क्षत्रं कार्तवीर्यं जघान च॥ उग्रं च परशुं बिभ्रन्नूत
॥स्मै रामात्मने नमः॥९१॥

मूळ प्रत पाहण्यासाठी संपर्क

इतिहासाचार्य वि.का. राजवाडे संशोधन मंडळ, धुळे
राजवाडे पथ, गल्ली नं. १, धुळे-४२४००१ (महाराष्ट्र)
दूरध्वनी क्रमांक (०२५६२) २३३८४८
Email ID : rajwademandaldhule@gmail.com